

Piedāvā ieviest pacienta uzticības personu konfliktu risināšanai psihoneiroloģiskajās iestādēs (28)

06. oktobris 2010 20:43

Veicot pētījumu par pacientu-personāla alternatīvām konfliktsituāciju risināšanas metodēm, resursu centra cilvēkiem ar garīga rakstura traucējumiem "Zelda" pārstāvji secinājuši, ka Latvija varētu pārņemt atsevišķas lietas no citu valstu pieredzes un ieviest pacienta uzticības personas mehānismu iestādēs, kas nodrošina psihiatrisko palīdzību.

Pētījumā tika pievērsta uzmanība situācijai Nīderlandē, kur jau ir tāds modelis, kas kā pilotprojekts ieviests arī vienā no Lietuvas psihoneiroloģiskajām slimnīcām.

Pētījumā secināts, ka indivīdam Latvijā ir pieejami vairāki strīda risināšanas mehānismi, kurus tas var izmantot, rodoties konfliktam kādā no ārstniecības vai sociālo pakalpojumu nodrošināšanā iestādēm. Piemēram, ja sūdzība rakstura vai apjoma dēļ īsti neatbilst tiesu kompetencei, vai arī persona nevēlas vērsties ar prasības pieteikumu tiesā, tā var izmantot citas konflikta risināšanas metodes, vērstoties ar iesniegumu gan pašā iestādē, gan arī citās institūcijās, kuras būtu kompetentas iesaistīties attiecīgā konflikta risināšanā, piemēram, Labklājības ministrijā, Veselības inspekcijā vai Tiesībsarga birojā.

Savukārt, vērstoties ar iesniegumu pašā iestādē, kur konflikts ir radies, personai ir nodrošināta iespēja samērā ātri un pieejami risināt pastāvošo situāciju.

Tai pat laikā individuālās sūdzības iesniedzējs vienmēr atradīsies nevienlīdzīgākā pozīcijā, salīdzinot ar iestādi. Ņemot vērā psihiatrijas pakalpojumu lietotāju mazaizsargātību, kā arī bieži vien izglītības zemo līmeni un nepieciešamo zināšanu trūkumu, ir apšaubāmi, ka šāda personas paš aizstāvība būtu efektīvs konflikta risināšanas veids, secināts pētījumā.

Izvēloties risināt konfliktu ārpus iestādes, personai ir nodrošināta iespēja vērsties ar sūdzību citās iestādēs, kas varētu nodrošināt objektīvu konflikta izskatīšanu un lēmuma pieņemšanu. Taču arī šādi strīda risināšanas metodei ir savas negatīvās puses. Izvērtējot sev pieejamos strīdu izskatīšanas mehānismus, lielākā daļa iestāžu kā efektīvāko līdzekli min strīda risināšanu klātienē pašā iestādē. Tomēr neviena no minētajām iestādēm neatrodas uz vietas ārstniecības vai sociālās aprūpes iestādē. Lai iesaistītos iestāžu konfliktu risināšanā klātienē, institūcijām ir jāorganizē izbraukuma vizītes. Tomēr pārbaudes vizītes iestādēs nevar tikt uzskatītas vienlaikus arī par efektīvu sadarbības modeli konfliktu risināšanā starp personālu un pacientu.

Tāpat ne vienmēr pacienti ir informēti par iespējamiem un iepriekš analizētajiem strīdu izskatīšanas mehānismiem.

"Zelda" informē, ka, strādājot pie Pacientu tiesību likuma projekta, bija diskusijas par atsevišķa pacientu ombuda izveidošanu pacientu tiesību aizstāvībai. Tomēr, ņemot vērā, ka tajā laikā tika veidots atsevišķs Tiesībsarga institūts, kurš risinātu arī veselības nozares tiesību jautājumus, tika nolemts tādu institūciju neveidot.

Patlaban Tiesībsargs dziļāk neskata veselības nozares tiesību jautājumus. Daļēji šo lomu uzņēmis Pacientu ombuds, kurš savu darbību izvērš ārstniecības iestādēs. Tomēr savā darbībā Pacientu ombuds aptver tikai somatiskās (ne psihiatriskās) slimnīcas.

Lai novērstu šādus trūkumus, psihiatriskajiem pacientiem ir nepieciešams aizstāvis, kurš ātri un objektīvi iesaistītos pacienta tiesību aizskāruma novēršanā, nodrošinātu efektīvu pacienta interešu aizsardzību, veiktu skaidrojošo darbu pacientam un analizētu sistēmiskās problēmas garīgajā veselībā.

Izmantojot ārvalstu - Nīderlandes, Kanādas un daļēji arī Lietuvas - labās prakses pieredzi, Latvijā ir nepieciešama psihiatriskā pacienta aizstāvja institūta ieviešana, uzskata "Zelda".

Pacienta aizstāvja institūta galvenie uzdevumi būtu sniegt pacientiem aizstāvības pakalpojumus, nodrošinot efektīvu, ātru un objektīvu pacienta interešu pārstāvību, kā arī konstatēt un risināt sistēmiskās problēmas un izglītēt un informēt sabiedrību.

"Zelda" uzskata, ka šo institūtu var veidot kā no ārstniecības iestādes neatkarīgu institūciju, vai arī paplašinot Veselības inspekcijas vai Tiesībsarga funkcijas, kā arī veidojot jaunu valsts vai pašvaldības institūciju vai iekšēju dienestu slimnīcā.

Pirms pacienta aizstāvja ieviešanas ir nepieciešamas izmēģināt modeļa darbību kādā no Latvijas lielākajām psihiatriskajām slimnīcām, bet veselības aizsardzības jomā būtu jāizstrādā "Psihiatriskās palīdzības likums".